

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

УДК 378.4:316.42(477)"2022/..."

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-1-94-100>

Васиньова Надія Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри публічної служби й управління навчальними закладами

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Лубни, Україна.

Ned1235@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7019-0247>

«ТРЕТЯ МІСІЯ» УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ І ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ¹

Постановка проблеми. Освітня галузь традиційно виступає ключовим чинником економічного та суспільного розвитку держави. Університети тривалий час виконували дві основні функції – передачу знань та здійснення наукових досліджень. Проте в останні десятиліття їхня роль істотно трансформувалася: до освітньої та наукової складової додалася соціальна функція, відома як «третя місія». Вона передбачає активну взаємодію закладів вищої освіти з владою, бізнесом та територіальними громадами, спрямовану на формування суспільних змін, розвиток людського капіталу та посилення соціальної відповідальності (Третя місія університетів, 2025).

У сучасних умовах війни та майбутнього післявоєнного відновлення України актуальність дослідження «третьої місії» університетів зростає в рази. Саме університети здатні стати стратегічними інституціями, що забезпечують соціальну стійкість, сприяють консолідації суспільства та формують кадровий і інтелектуальний потенціал для відбудови країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема реалізації «третьої / соціальної місії»

університетів, їх взаємодії з громадами, бізнесом і владою, є предметом активних досліджень як українських, так і зарубіжних учених. науковий доробок Н. Васиньової охоплює як теоретичні, так і практичні аспекти «третьої місії», демонструючи її багатовимірність. Так, у низці праць Н. Васиньової послідовно розглядаються ключові аспекти реалізації «третьої місії» університетів. Зокрема, авторка аналізує проблеми її впровадження в умовах трансформувальної ролі закладів вищої освіти (Васиньова, 2022), досліджує світовий досвід реалізації соціальної відповідальності університетів та значення міжнародних практик для формування ефективних моделей взаємодії із суспільством (Васиньова, 2023). Окрему увагу приділено заходам забезпечення й підтримки реалізації третьої місії в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, де університети розглядаються як активні агенти суспільних змін і відбудови країни (Васиньова, 2022; Васиньова, 2023; Васиньова, 2024).

У колективній монографії О. Кравченко, Н. Васиньова, Є. Хриков систематизовано практики взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами, бізнесом і владою, що підкреслює значення партнерства для розвитку регіонів та підвищення конкурентоспроможності університетів (Кравченко, Васиньова, Хриков, 2023).

---

¹ Матеріал підготовлено в межах реалізації проекту «Інституціоналізація взаємодії закладу вищої освіти з територіальними громадами як чинник відновлення та збереження людського капіталу в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови країни».

С. Топалова та О. Швидка досліджують соціальну відповідальність закладів вищої економічної освіти, наголошуючи на інтеграції соціальних ініціатив у стратегічні напрями діяльності університетів та їхньому впливі на розвиток суспільства (Топалова, Швидка, 2021). О. Оржель аналізує соціальну місію університетів у воєнний час, підкреслюючи їхню роль у знаннєвому суспільстві та нових формах взаємодії з громадою (Orzhel, 2022).

У зарубіжному дискурсі L. Compagnucci та F. Spigarell здійснили систематичний огляд літератури, де визначили потенціали та обмеження реалізації третьої місії університетів (Compagnucci & Spigarell, 2020). R. Frondizi, C. Fantauzzi, N. Colasanti та G. Fiorani розробили теоретичний аналіз та практичне застосування оцінювання третьої місії й інтелектуального капіталу на прикладі Італії (Frondizi et al., 2019). P. Laredo запропонував оновлену категоризацію університетських активностей, що дозволяє ширше осмислити третю місію (Laredo, 2007). Нарешті, Z. Kosztyán, M. Mariani та R. Compagnucci систематизували європейський досвід вимірювання «третьої місії» університетів, запропонувавши методологічні підходи до оцінки її впливу на суспільство та економіку (Kosztyán et al., 2024).

Попри наявний науковий доробок, процес інституціоналізації співпраці закладів вищої освіти з територіальними громадами та бізнес-середовищем в Україні залишається фрагментарним і значною мірою залежить від окремих проєктних ініціатив, а не від системно закріплених довгострокових стратегій розвитку університетів. Відсутність цілісної державної політики щодо впровадження «третьої місії» у діяльність ЗВО ускладнює її інтеграцію на рівні освітніх програм, наукових досліджень і адміністративного управління, що обмежує потенціал університетів у формуванні соціальної стійкості та післявоєнного відновлення.

Тож, метою розвідки стало виокремлення ключових виклики реалізації «третьої місії» університетів в Україні та окреслення перспектив її впровадження в контексті післявоєнного відновлення країни.

Методологія та методи дослідження. Концептуальні засади дослідження соціальної ролі закладу вищої освіти та реалізації «третьої місії» університету ґрунтуються на аналізі наукових праць українських і зарубіжних учених, що висвітлюють обрану проблематику, а також спираються на результати власних попередніх напрацювань автора.

Для досягнення мети дослідження використано комплекс загальнонаукових методів. Методи аналізу та синтезу застосовано для опрацювання наукових джерел і науково-інформаційних матеріалів із метою уточнення сутності та змісту «третьої місії» університетів у контексті воєнних і післявоєнних трансформацій. Порівняльний метод використано для зіставлення українського та зарубіжного досвіду реалізації «третьої місії». Методи узагальнення, систематизації та прогнозування дали змогу сформулювати висновки щодо ключових викликів і перспектив розвитку «третьої місії» університетів України в умовах відновлення та сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Останні роки діяльність університетів у науковому дискурсі структурується за трьома ключовими місіями: навчанням як першою місією, науковими дослідженнями як другою та трансфером знань, інноваційною і соціальною активністю як третьою.

У західній науковій традиції «третю місію» часто пов'язують із суспільним і волонтерським служінням університетів, що передбачає їхній активний внесок у розвиток суспільства поза межами академічного середовища. Для реалізації цього підходу заклади вищої освіти налагоджують тісну співпрацю з ключовими стейкхолдерами – бізнесом, органами влади та громадою, формуючи так званий «золотий трикутник» партнерства (Що таке третя місія університетів...). Викладання й дослідження, безумовно, становлять фундамент функціонування закладів вищої освіти, особливо державних університетів, у яких наукова діяльність відіграє системоутворювальну роль. Утім у цьому контексті «третя місія» охоплює весь спектр діяльності університету, що виходить за межі базових освітніх і дослідницьких функцій

та спрямований на безпосередню взаємодію з суспільством. Провідним вектором реформування закладів вищої освіти в умовах сучасних викликів, які постали перед університетською освітою в Україні, є саме посилення діяльності, зорієнтованої на реалізацію «третьої місії» (third mission), яку трактують як «третю роль» університету. Третя роль університету включає такі базові компоненти, такі як, трансфер технологій (technology transfer), соціальну взаємодію і відповідальність (social engagement), навчання впродовж життя (lifelong learning) (Там само). У ширшому розумінні вона відображає внесок університету в розвиток громади, регіону та держави загалом. На наше переконання, звідси випливає, що соціальна відповідальність є одним із рушійних чинників, які лежать в основі «третьої місії» університету та реалізуються в її межах, а підвищення соціальної ролі закладу вищої освіти вбачається через активізацію взаємодії між університетом, спільнотою та владою.

Донедавна існувала поширена думка, що заклади вищої освіти України загалом відстають від зарубіжних університетів у реалізації «третьої місії». Це пояснювалося тим, що у стратегіях українських ЗВО вона здебільшого була представлена у вигляді окремих проєктів, а не як системна складова інституційного розвитку. Важливим свідченням трансформації системи вищої освіти України та її інтеграції у глобальний освітній простір стала участь українських університетів у міжнародних конкурсах Triple E Awards. Знаковою подією стало запровадження окремої номінації – «Ініціатива залучення громадськості в Україні», що надало можливість закладам вищої освіти нашої держави вперше долучитися до цих змагань на міжнародному рівні (Третя місія університетів, 2025). Конкурси проводилися в різних регіонах світу, а церемонія нагородження європейських та африканських лауреатів відбулася 18–20 вересня 2024 року в Новому Лісабонському університеті (Universidade Nova de Lisboa, Португалія). У числі переможців опинилися п'ять українських університетів – партнерів проєкту UNICOM: Донецький державний університет

внутрішніх справ; Сумський національний аграрний університет; Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова; Львівський національний університет імені Івана Франка (Там само).

На прикладі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» простежується успішна адаптація діяльності закладу до реалізації «третьої місії». Університет активно взаємодіє з місцевими громадами, бізнесом та органами влади, що засвідчує його здатність виконувати соціальну функцію та формувати нову модель університету як центру суспільних змін. Така діяльність є показником не лише інституційної стійкості в умовах воєнного стану, але й стратегічної ролі університету у післявоєнному відновленні та розвитку людського капіталу (Сайт Луганського національного університету імені Тараса Шевченка).

Залучення студентів, аспірантів і молодих науковців до підготовки проєктних заявок та реалізації спільних із партнерами ініціатив створює передумови для генерування інноваційних ідей, упровадження нових форматів міжсекторної взаємодії та забезпечує практичну значущість результатів для територіальних громад і бізнесу. Взаємозв'язок між освітньою, науковою та соціальною місіями закладу вищої освіти виявляється, зокрема, у підтримці студентських стартапів і інноваційних проєктів, спрямованих на розв'язання актуальних соціально-економічних проблем громад.

Активізація зазначених напрямів значною мірою зумовлена наслідками воєнного стану, що актуалізували потребу в підвищенні ролі університетів у процесах суспільного відновлення. Проте, щоб стати справжніми агентами змін і відбудови, заклади вищої освіти мають здійснити внутрішню трансформацію та переосмислити власну місію й стратегічні цілі, орієнтуючись на посилення соціальної відповідальності та рівня суспільної залученості.

Водночас, попри наявність успішних практик, процес інституціоналізації «третьої місії» університетів в Україні залишається нерівномірним і супроводжується низкою

системних викликів, що зумовлює потребу в їх комплексному аналізі та подальшому розв'язанні, зокрема:

1. Відсутність у більшості закладів вищої освіти чітко сформульованої маркетингової та комунікаційної стратегії, узгодженої із сучасними тенденціями розвитку ринку освітніх послуг і потребами ключових стейкхолдерів.

2. Невизначеність інституційного іміджу українських університетів, що знижує їхню конкурентоспроможність на національному та міжнародному рівнях і ускладнює залучення іноземних здобувачів освіти та партнерських організацій.

3. Недостатній рівень розвитку цифрової присутності та міжнародної видимості, зокрема обмежена якість вебресурсів, низька активність у соціальних мережах і слабка представленість у глобальних рейтингових та аналітичних платформах (QS, THE, U-Multirank), що зужує можливості просування успішних практик університетсько-громадської взаємодії.

4. Обмеженість фінансових ресурсів і недостатня спроможність до залучення грантового та партнерського фінансування, у тому числі через низьку інтеграцію у міжнародні проєктні консорціуми та співпрацю з вітчизняними й європейськими громадськими організаціями.

5. Недостатній рівень інтернаціоналізації та участі у міжнародних освітніх і науково-дослідних програмах (Erasmus+, Horizon Europe), що обмежує доступ університетів до глобальних академічних мереж і ресурсів.

6. Фрагментарний розвиток академічного підприємництва та інноваційної діяльності, який потребує балансування між формуванням підприємницького середовища та збереженням академічних цінностей, етичних норм і високих стандартів якості освітньої та науково-дослідної роботи, а також виокремлення пріоритетних сфер комерціалізації наукових результатів (Круглий стіл, 2019).

На нашу думку, ключовим викликом залишається домінування ситуативних ініціатив над системним і стратегічно вбудованим підходом до реалізації «третьої місії» університетів, що ускладнює її повноцінну інтеграцію в загальні стратегії інституційного розвитку

закладів вищої освіти. У цьому контексті заслуговує на увагу методичний посібник М. Нестерової «Третя місія університетів. Керівництво з упровадження», підготовлений у межах проєкту Erasmus+ KA2 UNICOM, у якому окреслюється стратегічні, організаційні та інструментальні засади реалізації «третьої місії» в локальному соціально-економічному контексті (Третя місія університетів, 2025).

Власний досвід дозволяє зазначити, що кожен український університет прагне впроваджувати та реалізовувати проєкти, спрямовані на розв'язання актуальних соціальних проблем, зміцнення соціально-економічних і духовних засад розвитку суспільства, а також утвердження української державності. Однак одним із ключових викликів залишається недостатня ресурсна підтримка таких ініціатив, зокрема на державному рівні, що значно обмежує можливості закладів вищої освіти у розширенні партнерства, розвитку суспільно значущих проєктів і соціальних ініціатив, що є важливими складовими «третьої місії» університетів.

Як вже було з'ясовано, для успішної реалізації «третьої місії» університету важливо забезпечити чітке бачення і стратегію (визначення пріоритетних напрямів роботи; розробка плану дій); залучити всі зацікавлені сторони: (викладачів, здобувачів, роботодавців; громадськість); створити систему моніторингу та оцінки результатів діяльності у цьому напрямі: (відстежувати прогрес, вносити корективи, регулювати перебіг дій) (Васиньова, 2024) тощо. До того ж, для ефективного впровадження «третьої місії» необхідно створити нормативно-правові та фінансові механізми, що стимулюватимуть довгострокову співпрацю університетів із суспільством та економічними партнерами. На наше припущення, реалізація вище окресленого позитивно вплине на формування державної політики підтримки «третьої місії» університетів задля забезпечення соціальної згуртованості, сталості та процвітання України у воєнний і післявоєнний періоди.

Висновок. Соціальна відповідальність університетів поступово утверджується як невід'ємний компонент системи вищої освіти України. Реалізація «третьої місії» має

інтегруватися в основні освітні та наукові процеси закладів, формуючи їхню стратегічну роль у суспільному розвитку. Водночас ефективність цього процесу значною мірою залежить від наявності дієвої державної політики, здатної підтримати університети в умовах воєнних викликів та забезпечити їхню стійкість у післявоєнний період.

Перспективи подальших досліджень полягають у глибшому аналізі механізмів системного впровадження «третьої місії» як ключового чинника сталого розвитку України, а також у вивченні ролі університетів у формуванні соціальної стійкості, відновленні людського капіталу та розбудові партнерств із громадами, бізнесом і владою.

Література

1. Третя МІСІЯ університетів: як виші та громади співпрацюють задля відновлення України. 2025. URL: <https://life.pravda.com.ua/projects/navchayemo-i-zrostayemo/tretya-misiya-306507/#3> (дата звернення: 29.01.2026).
2. Васиньова Н. С. Проблеми реалізації «третьої місії» в умовах трансформувальної ролі університетів. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 2 (7). С. 200–209. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-200-208](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-200-208)
3. Васиньова Н. С. Заходи забезпечення і підтримки реалізації «третьої місії» університету в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2024. № 18. С. 153–161. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2024-18-153-161>
4. Васиньова Н. Світовий досвід реалізації соціальної відповідальності університетів. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2023. № 15. С. 94–102. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-94-102>
5. Кравченко О. І., Васиньова Н. С., Хриков Є. М. Взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами : колективна монографія. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. 127 с. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/9834> (дата звернення: 23.01.2026).
6. Топалова С., Швидка О. Соціальна відповідальність закладів вищої економічної освіти в контексті реалізації місії університету. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. Т. 2, № 33. С. 585–592. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207249>
7. Orzheł O. University Social Mission in the Wartime under Knowledge Society. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2022. No. 13. С. 26–36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-26-36>
8. Compagnuccia L., Spigarell F. The Third Mission of the University: A Systematic Literature Review on Potentials and Constraints. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020. Vol. 161. Art. no. 120284. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120284>
9. Frondizi R., Fantauzzi C., Colasanti N., Fiorani G. The Evaluation of Universities' Third Mission and Intellectual Capital: Theoretical Analysis and Application to Italy. *Sustainability*. 2019. Vol. 11, Issue 12. Art. no. 3455. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11123455>
10. Laredo P. Revisiting the Third Mission of Universities: Toward a Renewed Categorization of University Activities? *Higher Education Policy*. 2007. Vol. 20. P. 441–456. DOI: <https://doi.org/10.1057/palgrave.hep.8300169>
11. Haj Taieb S. Measuring the Third Mission of European Universities: A Systematic Literature Review. *Society and Economy*. 2024. Vol. 46, No. 2. P. 147–167. DOI: <https://doi.org/10.1556/204.2023.00030>
12. Що таке третя місія університетів і чому вона важлива в час війни? URL: https://lb.ua/blog/dmytro_sherenhovskyi/640326_shcho_take_tretya_misiya_universitetiv_i.html (дата звернення: 29.01.2026).
13. Сайт Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <https://luguniv.edu.ua/> (дата звернення: 23.01.2026).
14. Круглий стіл «Розвиток академічного підприємництва в закладах вищої освіти та наукових установах України». 2019. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/innovatsii-transfer-tehnologiy/publikatsiyi/kruglogo-stolu-2019-3005.pdf> (дата звернення: 23.01.2026).
15. Третя місія університетів. Керівництво з впровадження: методичний посібник / ред. д-ра філос., проф. М. О. Нестерова. Суми : Університетська книга, 2025. 126 с. URL: <https://unicom.community/wp-content/uploads/2025/07/University-Third-Mission.pdf>

References

1. Tretia misiia universytetiv: yak vyshi ta hromady spivpratsiuiut zadlia vidnovlennia Ukrainy [The third mission of universities: How universities and communities cooperate for Ukraine's recovery]. (2025). Retrieved from <https://life.pravda.com.ua/projects/navchayemo-i-zrostayemo/tretya-misiya-306507/#3> [in Ukrainian].
2. Vasynova, N. (2022). Problemy realizatsii «tretoi misii» v umovakh transformovalnoi roli universytetiv [Problems of implementing the «third mission» under the transformative role of universities]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and Innovations in Science*, 2 (7), 200–209. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-200-208](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-200-208) [in Ukrainian].
3. Vasynova, N. (2024). Zakhody zabezpechennia i pidtrymky realizatsii «tretoi misii» universytetu v umovakh voiennoho stanu ta pislivoiennoho vidnovlennia [Measures to ensure and support the implementation of the “third mission” of universities under martial law and post-war recovery]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Universytety i liderstvo” – International Scientific Journal “Universities and Leadership”*, (18), 153–161. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2024-18-153-161> [in Ukrainian].
4. Vasynova, N. (2023). Svitovyi dosvid realizatsii sotsialnoi vidpovidalnosti universytetiv [World experience in implementing universities' social responsibility]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Universytety i liderstvo” – International Scientific Journal “Universities and Leadership”*, (15), 94–102. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-94-102> [in Ukrainian].
5. Kravchenko, O. I., Vasynova, N. S., & Khrykov, Ye. M. (2023). Vzaiemodiia zakladiv vyshchoi osvity z terytorialnymi hromadamy [Interaction of higher education institutions with territorial communities]. Poltava : DZ “LNU imeni Tarasa Shevchenka”. Retrieved from <http://hdl.handle.net/123456789/9834> [in Ukrainian].
6. Topalova, S., & Shvydka, O. (2021). Sotsialna vidpovidalnist zakladiv vyshchoi ekonomichnoi osvity v konteksti realizatsii misii universytetu [Social responsibility of higher economic education institutions in the context of university mission implementation]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activities: problems of theory and practice*, 2 (33), 585–592. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207249> [in Ukrainian].
7. Orzhel, O. (2022). University social mission in the wartime under knowledge society. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, (13), 26–36. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-26-36>
8. Compagnuccia, L., & Spigarell, F. (2020). The third mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints. *Technological Forecasting and Social Change*, (161), 120284. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120284>
9. Frondizi, R., Fantauzzi, C., Colasanti, N., & Fiorani, G. (2019). The evaluation of universities' third mission and intellectual capital: Theoretical analysis and application to Italy. *Sustainability*, 11 (12), 3455. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11123455>
10. Laredo, P. (2007). Revisiting the third mission of universities: Toward a renewed categorization of university activities? *Higher Education Policy*, (20), 441–456. DOI: <https://doi.org/10.1057/palgrave.hep.8300169>
11. Haj Taieb, S. (2024). Measuring the third mission of European universities: A systematic literature review. *Society and Economy*, 46 (2), 147–167. DOI: <https://doi.org/10.1556/204.2023.00030>
12. Shcho take tretia misiia universytetiv i chomu vona vazhlyva v chas viiny? [What is the third mission of universities and why is it important during war?]. Retrieved from https://lb.ua/blog/dmytro_sherenhovskiy/640326_shcho_take_tretya_misiya_universitetiv_i.html [in Ukrainian].
13. Sait Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka [Website of Luhansk Taras Shevchenko National University]. Retrieved from <https://luguniv.edu.ua/> [in Ukrainian].
14. Kruhlyi stil “Rozvytok akademichnoho pidpriemnytstva v zakladakh vyshchoi osvity ta naukovykh ustanovakh Ukrainy” [Round table “Development of academic entrepreneurship in higher education institutions and scientific institutions of Ukraine”]. (2019). Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/innovatsii-transfer-tehnologiy/publikatsiyi/kruglogo-stolu-2019-3005.pdf> [in Ukrainian].
15. Nesterova, M. O. (Ed.). (2025). Tretia misiia universytetiv. Kerivnytstvo z vprovadzhennia [The Third Mission of Universities. Implementation Guide]. Sumy : Universytetska knyha. Retrieved from <https://unicom.community/wp-content/uploads/2025/07/University-Third-Mission.pdf>

Васиньова Н. С. «Третя місія» українських університетів: виклики та перспективи в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення

У статті висвітлено проблему реалізації «третьої місії» університетів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Розкрито її сутність, що охоплює передачу технологій, соціальну взаємодію та навчання протягом життя, а також підкреслюється значення як стратегічного напрямку розвитку закладів

вищої освіти. Особливу увагу приділено соціальній відповідальності університетів, яка стає невід’ємною складовою системи освіти та реалізується через співпрацю з владою, бізнесом і громадами.

Представлено приклади успішної трансформації українських університетів, зокрема участь у міжнародних конкурсах Triple E Awards, де у 2024 році вперше була запроваджена спеціальна номінація «Ініціатива залучення громадськості в Україні». Окремо окреслено діяльність ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», який демонструє успішну адаптацію до реалізації «третьої місії» через співпрацю з територіальними громадами, підтримку студентських та випускницьких стартапів, залучення молодих науковців до проєктної діяльності та розвиток інноваційних практик.

Виокремлено системні виклики: відсутність у більшості ЗВО чітких маркетингових і комунікаційних стратегій, невизначеність інституційного іміджу, обмежені фінансові ресурси, низька інтеграція у міжнародні консорціуми, фрагментарний розвиток академічного підприємництва тощо. Підкреслено, що ключовою проблемою залишається переважання ситуативних ініціатив над системним і стратегічно вбудованим підходом, що ускладнює повноцінну інтеграцію «третьої місії» у стратегії розвитку університетів. Обґрунтовано необхідність створення нормативно-правових та фінансових механізмів підтримки, які стимулюватимуть довгострокову співпрацю університетів із суспільством та економічними партнерами.

Ключові слова: «третья місія» університетів, соціальна відповідальність, заклади вищої освіти, людський капітал, воєнний стан, післявоєнне відновлення, інституційна стійкість, взаємодія та партнерство університетів і громад.

Vasynova N. S. The “third mission” of Ukrainian universities: challenges and prospects in the context of martial law and post-war reconstruction

The article highlights the problem of implementing the “third mission” of Ukrainian universities in conditions of martial law and post-war recovery. It reveals its essence, which encompasses technology transfer, social interaction and lifelong learning, and emphasises its importance as a strategic direction for the development of higher education institutions. Particular attention is paid to the social responsibility of universities, which is becoming an integral part of the education system and is implemented through cooperation with the authorities, business and communities.

Examples of the successful transformation of Ukrainian universities are presented, in particular participation in the Triple E Awards international competition, where a special nomination, “Initiative to engage the public in Ukraine”, was introduced for the first time in 2024. The activities of the Luhansk Taras Shevchenko National University are highlighted separately, demonstrating successful adaptation to the implementation of the “third mission” through cooperation with local communities, support for student and graduate start-ups, involvement of young scientists in project activities and the development of innovative practices.

Systemic challenges are highlighted: the lack of clear marketing and communication strategies in most higher education institutions, the uncertainty of institutional image, limited financial resources, low integration into international consortia, fragmented development of academic entrepreneurship, etc. It is emphasised that the key problem remains the predominance of situational initiatives over a systematic and strategically integrated approach, which complicates the full integration of the “third mission” into university development strategies. The need to create regulatory, legal, and financial support mechanisms that will stimulate long-term cooperation between universities and society and economic partners is justified.

Key words: “third mission” of universities, social responsibility, higher education institutions, human capital, martial law, post-war recovery, institutional stability, interaction and partnership between universities and communities.

Дата першого надходження статті до видання: 11.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.03.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

